

PAIKKATietoSTRATEGIA

Kansallinen paikkatietostrategia – haaste suomalaiselle yhteistyökyyville

Paikkatietoasiain neuvottelukunnan laatima kansallisen paikkatietostrategian luonnos on ollut viime viikkoina lausunnoilla ja siitä on pidetty useita esityksiä eri tilaisuuksissa. Tätä kautta strategian keskeiset ajatukset ovat tulleet monille tutuiksi. Kansallisen paikkatietostrategian päämäärä on saada aikaan paikkatietoinfrastruktuuri, joka perustuu yhteiskäyttöisten paikkatietoaineistojen, standardoitujen metadatakuvausten ja portaalin sekä sen kautta käytettävien tiedon katselu-, haku- ja testauspalveluihin.

Strategian kuvailema infrastruktuuri-malli on selkeä ja noudattaa EU komission INSPIREN (Infrastructure for Spatial Information in Europe) mallia kansallisen tason organisaatiosta. Malli perustuu eri hallinnonalojen tuottamiin paikkatietovarantoihin, niistä tuotettuun standardin mukaiseen metadataan sekä aineistojen joustavaan saatavuuteen eri organisaatioiden hallitsemista tietojärjestelmistä. Suomen ratkaisu perustuu luonnollisesti jo käyttäjille tuttuihin Maanmittauslaitoksen palveluihin, paikkatietohakemistoon ja kansalaisen karttapaikkaan sekä uuteen tulokkaaseen, paikkatietolainaan. Suomessa paikkatietohakemisto ja siihen liittyvät muut paikkatieto-osaamista levittävät palvelut ovat kansainvälisesti vertaillen edistyksellisiä. Onhan MML:n maastotietokannan laatumalli eräs ensimmäisistä – ja edelleen hyvin harvoista – vastaavista laatumalleista koko maailmassa. Lähtökohtamme metadataan, laatuun sekä aineistojen jakeluun liittyviin palveluihin perustuvan infrastruktuurin toteuttamiseen on hyvä.

Strategian toteuttamiseen liittyy kuitenkin myös ongelmia, joiden ratkaisu vaatii kärsivällisyyttä. INSPIREN mukainen keskeisten paikkatietojen harmonisointi eli yhdenmukaistaminen tuntuu haasteista vaativimmalta. Suomessa on useita kokemuksia mm. kuntatason pyrkimyksistä eri alojen käyttämien paikkatietokäsitteiden yhtenäistämiseen. Kuntaliitossa selvitettiin 80-luvun aikana useassa eri yhteydessä paikkatietojen

yhtenäisen käsitelmän mahdollisuutta. YTV:n SeutuCD-hankkeen yhteydessä on törmätty myös yhteisten käsitteiden löytämisen ongelmiin. Kun laajennutaan kuntatasolta valtakunnalliselle tasolle ja otetaan mukaan muutkin kuin vain tekniset sektorit, tehtävä on vaikea. Eri alojen käsitemaailmoissa esiintyy synonyymejä ja homonyymejä ja tuskin löytyy vapaaehtoisia aloja tai ammattikuntia luopumaan omasta totutusta terminologiasta. Paikkatietostrategiassa ei toki tavoitella kaiken kattavaa harmonisointia, mutta vaikka kyse olisi vain keskeisten käsitteiden yhtenäistämisestä tai jonkinlaisten käsitteistä luomisesta, on tehtävä haastava.

INSPIREN mukaan paikkatiedot jaetaan kahteen tärkeysryhmään ja harmonisointia pyritään toteuttamaan tässä järjestyksessä. Suomen kansallisessa strategiassa esitettyä keskeisten aineistojen joukkoa esitellään tarkemmin muualla tässä lehdessä. Esitetty tärkeysjärjestys tuntuu luonteeltaan, kun asiaa tarkastellaan perinteisesti ja erityisesti julkisen sektorin näkökulmasta, ja tällainen tehtävänrajaus strategiatyössä on tehtykin. Jos luonnosta lukee tuota rajausta ajattelematta, syntyy helposti kriittisiä ajatuksia. Paikkatietojen hyväksikäytössä on tapahtumassa ja jo tapahtunut melkoinen rakennemuutos. Paikkatietojen ns. tärkeysjärjestys ei ole yksikäsitteinen asia. Jos Suomessa halutaan seurata INSPIREN mallia, sitoudutaanko silloin asiaa pohtimatta tiettyihin asetelmiin? Strategian tärkeät paikkatiedot

ovat julkishallinnon kannalta tärkeitä. Strategian ensilehdellä on kuitenkin viitattu myös muihin sovelluksiin. Kuinka paikkatietojen tärkeysjärjestys heijastaa esim. paikkatietojen massiivista käyttöä yksityisten ihmisten käyttämissä navigointi- ja tiedonhakupalveluissa? Toisaalta langattoman viestityksen luvatussa maassa olemme ehkä myös sulkeneet silmät monilta muilta alan uusilta sovelluksilta. Esimerkiksi ”geomarketing”, mikä tarkoittaa paikkatietoihin ja erityisesti paikkaan sidottaviin tilastotietoihin perustuvaa markkinointia, on tutkimus- ja opetusalan useissa eurooppalaisissa eiteknisesti suuntautuneissa yliopistoissa. Meillä ei liene edes vakiintunutta suomenkielistä vastinetta ko. termille!

Useat sovelluskehittäjät sekä Suomesa että Euroopassa esittävät toisenlaisia ydinpaikkatietojoukkoja ja perusteena on kyseisten tietojen massiivinen käyttö. Otan esimerkiksi itävaltalaisen tutkimuksen, jossa ydinpaikkatiedot ovat: katuosoitteet, keltaiset sivut, katuverkko ja ajo-ohjeet, postinumerot, hallinnolliset rajat ja väestötiedot. Kyseinen tutkimus on tehty Wienin Teknillisessä yliopistossa osana eurooppalaista projektia, European Territorial Management Infrastructure (ETeMII). Samassa tutkimuksessa todetaan, että vain vähän merkitystä on maastotiedoilla, vesistötiedoilla sekä maankäyttö- ja maanpeitteisyystiedoilla. Tutkimuksen näkökulma onkin ns. ”non-specialized market” ja paikkatietoaineistoja tarkastellaan uusien GIS-markkina-

alueen ”bulkkituotteiden”, mobiililaitesovellusten ja erilaisten opastussovellusten sekä yleensäkin kaupallisten sovellusten kannalta. Ydintietojen valinnasta ja valintaperusteista ovat huomauttaneet myös suomalaiset kaupallisia käyttösovelluksia tutkivat ja kehittävät tahot. Vaikka strategian rajauksen mukaisesti nyt on keskitytty ns. perustason työhön, olisi voimakkaan elinkeinoelämän toimijoille viestittävä myös heidän priorisointiensa tärkeys. Strategialle olennaisen sitoutumisen ja yhteistyön onnistuminen lähtee siitä, että kaikki osapuolet kokevat tulleen huomatuiksi.

Suomalaisen strategian tavoitteena on tarjota palvelut vuosikymmenen loppuun mennessä. Aikataulua on moitittu sekä kireäksi että löysäksi. Metadataa tarvitsevat tahot haluaisivat tietokuvaukset nopeammin, toisaalta se osapuoli, joka metadatakuvaukset tuottaa, kokee aikataulun liian kireäksi. Asenne asiaan on tärkein ja metadatakuvauksia ei tarvitse heti laatia kaikkein tarkimmalla tasolla. Tärkeintä olisi asiaan perehtyminen ja asteittain lähestyminen. Vuosia riittää vielä 2010 jälkeenkin, eikä aikataulujen pysyvyys liene tässä projektissa tärkein saavutus.

Olemme kehittämässä yhteiskuntaan merkittävää rakennetta, johon liittyy teknisten järjestelmien lisäksi arvo- ja prioriteettikysymyksiä. Jos tekemämme ratkaisut eivät perustu yhteisesti keskusteltuun ja hyväksytyyn pohjaan, jossa kaikki osapuolet on otettu huomioon, ei strategiakaan voi olla hyväksytty. Perustava kysymys onkin, voimmeko ylipäänsä päästä vaadittuihin kompromisseihin koko paikkatietoalan laajan toimijajoukon kesken. Strategian eräs keskeinen tavoite, paikkatiedon laatu, on hyvä esimerkki asiasta, joka ei ole yksikäsitteinen, vaan täysin käyttäjän tarpeista lähtevä.

Paikkatietostrategian alueelle kuuluvat osapuolet ovat yhteiskunnan kaikilta aloilta ja sektoreilta sekä myös vertikaalisesti valtakunnan tasolta yksityisen ihmisen tasolle. On mahdollista, että emme saa aikaan täydellistä konsensusta. Toisaalta epätäydellinenkin yhteentoimivuus on parempi asia kuin ei yhteentoimivuutta lainkaan. Strategian edellyttämien asioiden luominen vaatii valtavasti työtä ja sitä kautta resursseja. Jo tällä hetkellä useat tiedon tuottajat kokevat jopa suppean metadatakuvauksen laatimisen ylimääräiseksi työksi, jota ei haluta tehdä aina-

kaan ilmaiseksi. Strategian ja sitä kautta paikkatiedon infrastruktuurin sisältämät hyvät asiat eivät saisi muodostua alan toimijoille painolastiksi eivätkä pakoksi. Myöskään kaavailtu yhteistyöelin ei saisi muodostua määräyksiä jakavaksi valituksi joukoksi. Parhaimmillaan strategia on yhteisesti sovittu malli, joka tuottaa hyötyä kaikille. Nyt esitetty luonnos antaa hyvän tavoitteen ja suunnan, joka tulee varmasti hyväksytyksi, kunhan kaikki osapuolet tuntevat tulleen otetuksi huomioon.

KIRSI VIRRANTAUUS

Kirjoittaja on Teknillisen korkeakoulun kartografian ja geoinformatiikan professori, kirsi.virrantaus@hut.fi.

SOKKIA

Sokkia GSR2600 GPS

Sokkia GSR2600 GPS on kaksitaajuusvastaanotin, joka soveltuu sekä GPS-tukiasemaksi että liikkuvaan senttimetriluokan kartoitukseen. Sokkia RadianIS:n tapaan se on tarkoitettu vaatimaan tosiaikaiseen RTK-mittaukseen sekä staattiseen pitkienkin vektoreiden mittaamiseen.

MapSuite+ laskenta- ja kartanpiirto-ohjelma

Mittausammattilaisten tekemä laadukas MapSuite+ on monipuolinen, suomenkielinen, Windows-pohjainen tiedonsiirto- ja kartanpiirto-ohjelma, joka soveltuu erinomaisesti myös vaativaankin geodeettiseen laskentaan. Perusmodulia (Foundation) voidaan laajentaa lisämoduuleilla; kartoitus (Survey), massalaskenta (Earthworks), tiesuunnittelu (Design) ja verkkotasointu (Network).

Uutta RED-tekniikkaa Sokkia SET030R-malleissa

SET030R-sarjan takymetreissä SET1030R, SET2030R ja SET3030R on uudenlainen Sokkian kehittämä ns. RED-tekniikkaan perustuva etäisyysmittaustekniikka. Täysin digitaalinen mittaussignaalin käsittely maksimoi prismattoman mittauksen nopeuden ja tarkkuuden, ja samalla mittauskantama yltää erittäin pitkälle.

Maahantuonti, myynti ja huolto:

Laippatie 4 C, 00880 Helsinki • Puh. (09) 2532 5000, faksi (09) 2532 5020
www.geostar.fi • geostar@geostar.fi